

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 4.8.2009

για τον καθορισμό συγκεκριμένων μέτρων για τη διόρθωση των δυσμενών για τον ανταγωνισμό συνεπειών της παράβασης που διαπιστώθηκε στην απόφαση της Επιτροπής της 5ης Μαρτίου 2008 σχετικά με τη χορήγηση ή τη διατήρηση σε ισχύ από την Ελληνική Δημοκρατία δικαιωμάτων για την εξόρυξη λιγνίτη υπέρ της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού Α.Ε.

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(Το κείμενο στην ελληνική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 86 παράγραφος 3, την απόφαση της Επιτροπής της 5ης Μαρτίου 2008 σχετικά με τη χορήγηση ή τη διατήρηση σε ισχύ από την Ελληνική Δημοκρατία δικαιωμάτων για την εξόρυξη λιγνίτη υπέρ της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού Α.Ε. («ΔΕΗ»)¹,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

1. Νομικό πλαίσιο

1. Στο άρθρο 1 της απόφασης της 5ης Μαρτίου 2008 σχετικά με τη χορήγηση ή τη διατήρηση σε ισχύ από την Ελληνική Δημοκρατία δικαιωμάτων για την εξόρυξη λιγνίτη υπέρ της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού Α.Ε. (εφεξής «ΔΕΗ») (υπόθεση COMP/38.700, εφεξής «απόφαση του Μαρτίου 2008»), η Επιτροπή έκρινε ότι η Ελληνική Δημοκρατία παρέβη το άρθρο 86 παράγραφος 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 82 της συνθήκης ΕΚ, στο μέτρο που είχε χορηγήσει και διατηρούσε σε ισχύ προνομιακά δικαιώματα προς όφελος της ΔΕΗ για την εκμετάλλευση λιγνίτη στην

¹ ΕΕ C92, 15.4.2008, σ.3,

Ελλάδα, με αποτέλεσμα να δημιουργείται ανισότητα ευκαιριών μεταξύ επιχειρήσεων όσον αφορά την πρόσβαση σε πρωτογενή καύσιμα (δηλ. λιγνίτη) για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και να παρέχεται στη ΔΕΗ η δυνατότητα να διατηρεί ή να ενισχύει τη δεσπόζουσα θέση που κατέχει στην ελληνική αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας μέσω του αποκλεισμού ή της παρεμπόδισης της εισόδου νέων φορέων στην εν λόγω αγορά.

2. Στο άρθρο 2 της απόφασης του Μαρτίου 2008, η Επιτροπή κάλεσε επίσης την Ελληνική Δημοκρατία να εγκρίνει και να εφαρμόσει, εντός οκταμήνου από την κοινοποίηση της απόφασης, μέτρα με σκοπό τη διόρθωση των δυσμενών για τον ανταγωνισμό συνεπειών της παράβασης που προσδιορίζεται στο άρθρο 1. Επιπλέον, το άρθρο 2 υποχρεώνει την Ελληνική Δημοκρατία να απόσχει από τη λήψη μέτρων τα οποία ενδέχεται να επιδεινώσουν την κατάσταση.
3. Το πεδίο εφαρμογής και ο σκοπός των μέτρων που πρέπει να λάβει η Ελληνική Δημοκρατία επεξηγούνται στις αιτιολογικές σκέψεις 245 κ.ε., και ιδίως στις αιτιολογικές σκέψεις 246 και 247 (συμπεριλαμβανομένης της υποσημείωσης 255) της απόφασης του Μαρτίου 2008. Στο πλαίσιο αυτό, τα μέτρα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι οι ανταγωνιστές της ΔΕΗ έχουν πρόσβαση σε επαρκείς ποσότητες λιγνίτη και στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με καύσιμο τον λιγνίτη, ούτως ώστε να είναι σε θέση να ασκήσουν ανταγωνιστικές πιέσεις στη ΔΕΗ σε περιόδους εκτός αιχμής και να έχουν επάρκεια παραγωγής βασικού φορτίου ώστε να σχηματίσουν ισορροπημένα χαρτοφυλάκια παραγωγής. Γίνεται επίσης αναφορά στην αιτιολογική σκέψη 248 της απόφασης, στην οποία η Επιτροπή αναφέρει παραδείγματα μέτρων τα οποία θα μπορούσε να λάβει η Ελληνική Δημοκρατία (χωρίς ωστόσο να της επιβάλλεται η λήψη τέτοιων μέτρων από την απόφαση), όπως για παράδειγμα η διοργάνωση διαδικασίας διαγωνισμού, χωρίς δικαίωμα συμμετοχής της ΔΕΗ, για την παραχώρηση νέων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης.
4. Επιπλέον, στην αιτιολογική σκέψη 250 της απόφασης του Μαρτίου 2008 αναφέρεται ότι *«είναι επιβεβλημένο να θεσπίσει η Ελληνική Δημοκρατία αποτελεσματικά μεταβατικά μέτρα σε περίπτωση που τα μέτρα που θα λάβει με στόχο την αποτελεσματική εξάλειψη των συνεπειών της παράβασης πρόκειται να αποδώσουν μόνον μετά από μερικά χρόνια»*.
5. Τέλος, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 252 της απόφασης του Μαρτίου 2008, η Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα να εκδώσει νέα απόφαση σύμφωνα με το άρθρο 86 της συνθήκης ΕΚ για τον καθορισμό συγκεκριμένων μέτρων για τη διόρθωση των

δυσμενών για τον ανταγωνισμό συνεπειών της παράβασης που διαπιστώθηκε στην απόφαση.

2. Διαδικασία – Παρατηρήσεις της Ελληνικής Δημοκρατίας

6. Μετά την παραλαβή της απόφασης που εξέδωσε η Επιτροπή τον Μάρτιο 2008, η Ελληνική Δημοκρατία, με σειρά επιστολών της 20ής Μαΐου, της 13ης Ιουνίου, της 8ης Αυγούστου, της 13ης Οκτωβρίου και της 12ης Δεκεμβρίου 2008 κοινοποίησε και περιέγραψε λεπτομερώς διάφορα μέτρα τα οποία προτίθεται να λάβει με σκοπό να διασφαλισθεί η πρόσβαση των ανταγωνιστών της ΔΕΗ στην ελληνική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας σε λιγνίτη και στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με καύση λιγνίτη.
7. Ειδικότερα, η Ελληνική Δημοκρατία δήλωσε ότι προτίθεται:
 - α. να παραχωρήσει δικαιώματα εκμετάλλευσης επί των κοιτασμάτων Δράμας², Ελασσόνας³, Βεγόρας⁴ και Βεύης⁵ μέσω διαγωνισμών σε άλλες επιχειρήσεις, πλην της ΔΕΗ, εκτός εάν δεν υποβληθεί άλλη αξιόπιστη προσφορά,
 - β. να απαγορεύσει στους κατόχους δικαιωμάτων επί των κοιτασμάτων Δράμας, Ελασσόνας και Βεγόρας να πωλούν τον εξορυσσόμενο λιγνίτη στη ΔΕΗ, εκτός εάν δεν υποβληθεί άλλη αξιόπιστη προσφορά αγοράς των ποσοτήτων, και για όσο χρονικό διάστημα η ΔΕΗ κατέχει δικαιώματα εκμετάλλευσης για

² Επιστολή του υπουργού Ανάπτυξης της Ελληνικής Δημοκρατίας προς την Επιτροπή της 13^{ης} Οκτωβρίου 2008 σημείο γ) πρώτη παράγραφος.

³ Επιστολή του υπουργού Ανάπτυξης της Ελληνικής Δημοκρατίας προς την Επιτροπή της 13^{ης} Οκτωβρίου 2008 σημείο γ) πρώτη παράγραφος.

⁴ Επιστολή του υπουργού Ανάπτυξης της Ελληνικής Δημοκρατίας προς την Επιτροπή της 13^{ης} Οκτωβρίου 2008 σημείο δ).

⁵ Στην περίπτωση της Βεύης, προκηρύχθηκε διαγωνισμός ήδη το 2006, όπως εξηγείται στην αιτιολογική σκέψη 34 της απόφασης. Η Ελληνική Δημοκρατία κοινοποίησε στις ακόλουθες επιστολές της ότι η ΔΕΗ δεν είχε υποβάλει την υψηλότερη προσφορά και τελικά αποσύρθηκε από τον διαγωνισμό: βλ. επιστολή του υπουργού Ανάπτυξης της Ελληνικής Δημοκρατίας της 20ής Μαΐου 2008 προς την Επιτροπή, σημείο 2· επιστολή του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Ανάπτυξης της Ελληνικής Δημοκρατίας της 13^{ης} Ιουνίου 2008 προς την ΓΔ Ανταγωνισμού, σημείο 1 και επιστολή του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Ανάπτυξης της Ελληνικής Δημοκρατίας της 8^{ης} Αυγούστου 2008.

περισσότερο από το 60% του συνόλου των αποθεμάτων λιγνίτη για τα οποία έχει εκδοθεί άδεια εκμετάλλευσης στην Ελλάδα⁶,

- γ. να διοργανώσει νέα διαδικασία παραχώρησης, σε περίπτωση ακύρωσης της υπό εξέλιξη διαδικασίας παραχώρησης δικαιωμάτων εκμετάλλευσης του κοιτάσματος Βεύης. Κατά την εν λόγω διαδικασία, δεν πρόκειται να ληφθεί υπόψη ενδεχόμενη προσφορά της ΔΕΗ, εκτός εάν δεν υποβληθεί άλλη αξιόπιστη προσφορά, και θα απαγορεύεται στον κάτοχο του δικαιώματος να πωλήσει τον εξορυσσόμενο λιγνίτη στη ΔΕΗ, εκτός εάν δεν υποβληθεί άλλη αξιόπιστη προσφορά αγοράς, και για όσο χρονικό διάστημα η ΔΕΗ κατέχει δικαιώματα εκμετάλλευσης για περισσότερο από το 60% του συνόλου των αποθεμάτων λιγνίτη για τα οποία έχει εκδοθεί άδεια εκμετάλλευσης στην Ελλάδα⁷.
- δ. να καταργήσει το άρθρο 3 παράγραφος 3 του νόμου 134/1975 ή οιαδήποτε άλλη ανάλογη διάταξη, εφόσον υπάρχει, η οποία επιτρέπει ειδική μεταχείριση της ΔΕΗ όσον αφορά την παραχώρηση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης αποθεμάτων λιγνίτη⁸.

8. Μετά από την υποβολή μιας δέσμης μέτρων με επιστολές της 13ης Οκτωβρίου 2008 και της 12ης Δεκεμβρίου 2008, η Επιτροπή πληροφόρησε την Ελληνική Δημοκρατία, με επιστολή της 25ης Φεβρουαρίου 2009, ότι προτίθεται να καταστήσει τα προτεινόμενα μέτρα δεσμευτικά για την Ελληνική Δημοκρατία εκδίδοντας απόφαση βάσει του άρθρου 86 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ. Η Ελληνική Δημοκρατία απάντησε με επιστολή της 18ης Μαρτίου 2009, στην οποία επανέλαβε την άποψή της ότι η υποβολή των προτάσεων έγινε με την επιφύλαξη της απόψεώς της ότι η απόφαση του Μαρτίου 2008 εσφαλμένα διαπίστωσε παραβίαση των κανόνων ανταγωνισμού, ζήτησε να δοθεί ευέλικτη λύση όσον αφορά τις προθεσμίες για την εφαρμογή των προτεινόμενων μέτρων και πληροφόρησε, τέλος, την Επιτροπή για την κατάργηση του άρθρου 3 παράγραφος 3 του νόμου 134/1975.

⁶ Επιστολή του υπουργού Ανάπτυξης της Ελληνικής Δημοκρατίας προς την Επιτροπή της 13^{ης} Οκτωβρίου 2008 σημείο γ) δεύτερη παράγραφος.

⁷ Επιστολή του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Ανάπτυξης της Ελληνικής Δημοκρατίας προς την ΓΔ Ανταγωνισμού της 12ης Δεκεμβρίου 2008.

⁸ Η πρόθεση αυτή εκτίθεται στο σημείο 1 της επιστολής του υπουργού Ανάπτυξης της Ελληνικής Δημοκρατίας της 20ης Μαΐου 2008 προς την Επιτροπή. Στην επιστολή του της 19ης Μαρτίου 2009, ο υπουργός Ανάπτυξης της Ελληνικής Δημοκρατίας πληροφόρησε την Επιτροπή ότι το άρθρο 3.3 του νόμου 134/1975 καταργήθηκε με τον νόμο 3734/2009.

3. Διαδικασία - Παρατηρήσεις που υπέβαλε η ΔΕΗ

9. Η Επιτροπή πληροφόρησε επίσης τη ΔΕΗ για την πρόθεσή της να καταστήσει τα προτεινόμενα διορθωτικά μέτρα δεσμευτικά για την Ελληνική Δημοκρατία και της έδωσε την ευκαιρία να υποβάλει τις παρατηρήσεις της.
10. Στην απάντηση που υπέβαλε στις 26 Μαρτίου 2009, η ΔΕΗ εξέφρασε τη διαφωνία της με τις νομικές και πραγματικές διαπιστώσεις της απόφασης του Μαρτίου 2008. Η ΔΕΗ υποστηρίζει 1- ότι η Επιτροπή διέπραξε σφάλμα εκτίμησης των σχετικών αγορών στην υπόθεση αυτή, 2- ότι η Επιτροπή εσφαλμένα εφάρμοσε τη θεωρία της επέκτασης δεσπόζουσας θέσης, 3- ότι τα δικαιώματα που απέκτησε η ΔΕΗ δεν προκαλούν ανισότητα ευκαιριών εις βάρος νέων ανταγωνιστών, και 4- ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι το άνοιγμα της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας μπορεί να γίνει μόνο σταδιακά και ότι υπήρξαν ορισμένες εξελίξεις στην ελληνική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Η ΔΕΗ θεωρεί ότι διορθωτικά μέτρα ούτε χρειάζονται ούτε δικαιολογούνται, και ότι η λήψη τέτοιων μέτρων θα συνιστούσε αδικαιολόγητη και άδικη διάκριση σε βάρος της, λόγω της παρελθούσας ιδιότητάς της ως κρατικού μονοπωλίου.
11. Η ΔΕΗ κάλεσε επίσης την Επιτροπή να αποστεί από την έκδοση νέας απόφασης με βάση το άρθρο 86 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ, να λάβει υπόψη τις εξελίξεις της εμπορίας λιγνίτη και την πραγματική κατάσταση της ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στο σημερινό στάδιο της απελευθέρωσής της και να προχωρήσει σε απόσυρση της απόφασης του Μαρτίου 2008.
12. Η ΔΕΗ επέστησε ιδίως την προσοχή της Επιτροπής σε ορισμένες εξελίξεις στην αγορά: στην επιστολή της η ΔΕΗ απαριθμεί μια σειρά σχεδίων (ορισμένες μονάδες παραγωγής ενέργειας με καύση αερίου και μια μονάδα παραγωγής ενέργειας με καύση λιγνίτη) ανταγωνιστών της ΔΕΗ στη χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Η ΔΕΗ θεώρησε ότι η σημαντικότερη εξέλιξη στον τομέα αυτό ήταν η άδεια που χορηγήθηκε από το ελληνικό Υπουργείο Ανάπτυξης στην Ήρων Α.Ε (εφεξής «Ήρων») για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με καύση λιγνίτη, υποτίθεται, βάσει σχεδίων της Ήρων για την κατασκευή και τη λειτουργία μονάδας παραγωγής ενέργειας με καύση εισαγόμενου λιγνίτη. Συγκεκριμένα, η ΔΕΗ δήλωσε ότι η εν λόγω επιχείρηση υπέβαλε στην ελληνική Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας («ΡΑΕ») αποδείξεις ότι έχει εξασφαλίσει τον μακροπρόθεσμο εφοδιασμό της με λιγνίτη από λιγνιτοπαραγωγούς εκτός Ελλάδος. Η

ΔΕΗ ανέφερε σχετικά ότι οι πρόσφατες εξελίξεις, και ιδίως η συγκεκριμένη αδειοδότηση, δείχνουν ότι η Επιτροπή κατέληξε σε ασφαλή συμπεράσματα στην απόφαση του Μαρτίου 2008. Κατά συνέπεια, διορθωτικά μέτρα ούτε χρειάζονται ούτε δικαιολογούνται.

13. Από τα στοιχεία αυτά και από τα τέσσερα επιχειρήματα που επικαλέστηκε η ΔΕΗ φαίνεται ότι η ΔΕΗ ζητά την αναθεώρηση της απόφασης της Επιτροπής όσον αφορά 1- τον καθορισμό της σχετικής αγοράς για τον λιγνίτη και 2- την εκτίμηση του αντικτύπου των μέτρων που αποτελούν αντικείμενο της απόφασης του Μαρτίου 2008. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι παρατηρήσεις που υπέβαλε η ΔΕΗ δεν συνιστούν – κατά την έννοια της σχετικής νομολογίας⁹ – νέα ουσιώδη περιστατικά τα οποία θα δικαιολογούσαν την αναθεώρηση της απόφασης του Μαρτίου 2008.
14. Στην απόφαση του Μαρτίου 2008, η Επιτροπή είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η αγορά προμήθειας λιγνίτη δεν υπερβαίνει το εθνικό επίπεδο (δηλ. περιορίζεται στην Ελλάδα). Κατέληξε στο συμπέρασμα αυτό λόγω της απουσίας εισαγωγών και εξαγωγών λιγνίτη κατά την περίοδο έκδοσης της απόφασης, καθώς και λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι οι δυνατότητες εισαγωγής λιγνίτη ήταν πολύ περιορισμένες, κυρίως λόγω των χαρακτηριστικών του λιγνίτη, της γεωγραφικής θέσης των λιγνιτωρυχείων στις γειτονικές χώρες, καθώς και της ύπαρξης κάθετα ολοκληρωμένων φορέων στις χώρες αυτές¹⁰. Στην απόφαση του Μαρτίου 2008, η Επιτροπή διαπίστωσε επίσης ότι η σχεδόν αποκλειστική πρόσβαση σε λιγνίτη της οποίας απέλαυε η ΔΕΗ, παρείχε στην επιχείρηση αυτή στην ελληνική χονδρική αγορά πλεονέκτημα το οποίο προκαλούσε ανισότητα ευκαιριών μεταξύ της ΔΕΗ και των ανταγωνιστών της λόγω των χαρακτηριστικών του λιγνίτη ως καυσίμου για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας (κυρίως λόγω του χαμηλού και σταθερού κόστους της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με καύση λιγνίτη)¹¹.
15. Η ΔΕΗ δεν υπέβαλε πληροφορίες οι οποίες να αφορούν συγκεκριμένα τα στοιχεία που αναφέρονται στην απόφαση της Επιτροπής. Μάλιστα, τα αποδεικτικά στοιχεία που

⁹ Απόφαση της 6ης Μαΐου 2009 στην υπόθεση T-12/08 P, *M κατά Agence européenne des médicaments (EMA)*, (δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί) σκέψεις 47 κ.ε. με περαιτέρω παραπομπές στην απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 2001 στην υπόθεση T-186/98, *Compania Internacional de Pesca y Derivados, SA (Inpesca) κατά Επιτροπής*, Συλλογή [2001], II-557, σκέψεις 44 κ.ε.

¹⁰ Βλ. ιδίως αιτιολογική σκέψη 169 με παραπομπή στις αιτιολογικές σκέψεις 12 έως 17 της απόφασης του Μαρτίου 2008.

¹¹ Βλ. ιδίως αιτιολογικές σκέψεις 84-94, 185-190 και 206-225 της απόφασης του Μαρτίου 2008.

υπέβαλε η ΔΕΗ περιορίζονται σε αναφορές σε σχέδια ανταγωνιστών σχετικά με νέες μονάδες φυσικού αερίου και στην άδεια που χορηγήθηκε στην Ήρων, καθώς και σε άρθρο που δημοσιεύθηκε στον Τύπο. Επιπλέον, οι πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή δεν είναι τέτοιες ώστε να καθιστούν αναγκαία την αναθεώρηση των διαπιστώσεων και των συμπερασμάτων της απόφασης του Μαρτίου 2008.

16. Συγκεκριμένα, οι πληροφορίες όσον αφορά την προμήθεια λιγνίτη για τη μονάδα της Ήρων δεν γεννούν αμφιβολίες ως προς την ορθότητα των διαπιστώσεων της Επιτροπής, δεδομένου ότι από αυτές δεν προκύπτει ότι οι ανταγωνιστές έχουν πρόσβαση σε λιγνίτη από γειτονικές χώρες υπό όρους που θα τους επέτρεπαν να ασκούν ουσιαστικά ανταγωνιστική πίεση στη ΔΕΗ (βλ. και παράγραφο 22 παρακάτω). Κατά συνέπεια, δεν υπάρχει λόγος αναθεώρησης του ορισμού της αγοράς που περιλαμβάνεται στην απόφαση του Μαρτίου 2008. Πέραν τούτου, η ΔΕΗ υπενθυμίζει απλώς ότι οι ανταγωνιστές της έχουν σχέδια για την κατασκευή νέων μονάδων ηλεκτροπαραγωγής, όμως δεν κάνει λόγο για την ανταγωνιστικότητα της παραγωγής ενέργειας με καύση λιγνίτη σε σύγκριση με άλλες μορφές παραγωγής ενέργειας. Οι παρατηρήσεις της ΔΕΗ δεν είναι επομένως σε θέση να κλονίσουν τη λεπτομερή αξιολόγηση που πραγματοποιήθηκε στην απόφαση του Μαρτίου 2008. Ως εκ τούτου, δεν συντρέχει λόγος αναθεώρησης των συμπερασμάτων και της ανάγκης λήψης των διορθωτικών μέτρων που αναφέρονται στην απόφαση του Μαρτίου 2008.

17. Στο μέτρο που οι παρατηρήσεις της ΔΕΗ πρέπει να θεωρηθεί ότι αποσκοπούν στον περιορισμό του πεδίου εφαρμογής των διορθωτικών μέτρων, το ζήτημα αυτό θα εξεταστεί παρακάτω.

4. Αξιολόγηση του πεδίου εφαρμογής και της αποτελεσματικότητας των ειδικών μέτρων που απαιτούνται για τη διόρθωση των δυσμενών για τον ανταγωνισμό συνεπειών της παράβασης που διαπιστώνεται στην απόφαση του Μαρτίου 2008.

18. Σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που επιβλήθηκαν στην Ελληνική Δημοκρατία δυνάμει του άρθρου 2 και του σκεπτικού της απόφασης του Μαρτίου 2008 (πβλ. ιδίως αιτιολογικές σκέψεις 245 κ.ε.), η Επιτροπή θεωρεί ότι τα μέτρα που οφείλει να λάβει η Ελληνική Δημοκρατία πρέπει να εξασφαλίζουν στους ανταγωνιστές της ΔΕΗ, αφενός, πρόσβαση σε επαρκείς ποσότητες λιγνίτη στην Ελλάδα και, αφετέρου, τη δυνατότητα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με βάση τον λιγνίτη, ώστε να είναι σε θέση να ανταγωνίζονται επί ίσοις όροις την ΔΕΗ στη χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.

19. Όπως αναφέρεται στην απόφαση του Μαρτίου 2008¹², οι ανταγωνιστές της ΔΕΗ χρειάζονται την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με βάση τον λιγνίτη, άρα και πρόσβαση σε επαρκείς ποσότητες λιγνίτη, κυρίως για τους ακόλουθους δύο λόγους: *«Πρώτον γιατί είναι ανάγκη το χαρτοφυλάκιο ηλεκτροπαραγωγής τους να περιλαμβάνει κάποιες μονάδες ισχύος βασικού φορτίου, οποιαδήποτε δε άλλη διαθέσιμη ισχύς βασικού φορτίου είναι περιορισμένη. Δεύτερον, πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να ασκούν ανταγωνιστική πίεση στη ΔΕΗ σε περιόδους εκτός αιχμής. Αν, λοιπόν, υποτεθεί ότι η αναλογία μεταξύ αποθεμάτων λιγνίτη και παραγωγής ισχύος με καύση λιγνίτη είναι σε μεγάλο βαθμό η ίδια σε όλους τους σταθμούς, τότε 40% των κοιτασμάτων λιγνίτη αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το 40% της παραγωγής βασικού φορτίου, τουλάχιστον όμως το ένα τρίτο της. Αυτό κρίνεται ως το ελάχιστο επιβαλλόμενο όριο άσκησης ανταγωνιστικών πιέσεων στη ΔΕΗ από άλλους φορείς σε περιόδους εκτός αιχμής, και επιτρέπει στους ανταγωνιστές να έχουν επάρκεια παραγωγής βασικού φορτίου ώστε να σχηματίσουν ισορροπημένα χαρτοφυλάκια παραγωγής»*.
20. Στην απόφαση του Μαρτίου 2008, η Επιτροπή έκρινε ότι ποσοστό που αντιστοιχεί στο 40% περίπου των συνολικών εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων λιγνίτη στην Ελλάδα αποτελεί το ελάχιστο μερίδιο που πρέπει να διατεθεί σε ανταγωνιστές της ΔΕΗ προκειμένου να διασφαλισθεί ουσιαστικά η ικανότητα των ανταγωνιστών αυτών να ασκήσουν ανταγωνιστικές πιέσεις στη ΔΕΗ στην αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας¹³. Τα «συνολικά εκμεταλλεύσιμα αποθέματα λιγνίτη στην Ελλάδα» περιλαμβάνουν τόσο τα ήδη διαθέσιμα εκμεταλλεύσιμα αποθέματα λιγνίτη¹⁴ όσο και τα εκμεταλλεύσιμα αποθέματα λιγνίτη που είναι δυνατό να καταστούν διαθέσιμα στο ορατό μέλλον¹⁵. Πρόκειται δηλ. για ποσότητα περί τα 1255 Mt¹⁶.
21. Μολονότι η ΔΕΗ προσέφυγε κατά της απόφασης του Μαρτίου 2008 στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης λήψης διορθωτικών μέτρων, ούτε η ΔΕΗ ούτε η Ελληνική Δημοκρατία αμφισβήτησαν συγκεκριμένα την

¹² Πβλ. απόφαση του Μαρτίου 2008, ιδίως αιτιολογική σκέψη 247, συμπεριλαμβανομένης της υποσημείωσης 255.

¹³ Πβλ. απόφαση του Μαρτίου 2008, ιδίως αιτιολογική σκέψη 247.

¹⁴ Πρόκειται για τα κοιτάσματα της Αχλάδας, της Βεύης και της Βεγόρας (πβλ. απόφαση του Μαρτίου 2008, ιδίως αιτιολογική σκέψη 247).

¹⁵ Πρόκειται κατ' ουσία για τα κοιτάσματα της Δράμας και της Ελασσόνας (πβλ. απόφαση του Μαρτίου 2008, ιδίως αιτιολογική σκέψη 247).

¹⁶ Βλ. πίνακα 5 της απόφασης του Μαρτίου 2008.

εκτίμηση της Επιτροπής στην απόφαση του Μαρτίου 2008 ότι ποσοστό 40% των συνολικών εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων λιγνίτη (ήτοι ποσότητα 1255 Mt) πρέπει να διατεθεί σε ανταγωνιστές της ΔΕΗ προκειμένου να διασφαλισθεί η ικανότητά τους να ασκούν ανταγωνιστικές πιέσεις στη ΔΕΗ στην χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.

22. Στο μέτρο που η ΔΕΗ αμφισβητεί εν γένει την ανάγκη λήψης διορθωτικών μέτρων όπως προβλέπεται στην απόφαση του Μαρτίου 2008, η Επιτροπή παραπέμπει στις εξηγήσεις που δίνονται ανωτέρω στο τμήμα 3 της παρούσας απόφασης. Στο μέτρο που οι παρατηρήσεις της ΔΕΗ (ιδίως η αναφορά της στην πρόσφατη χορήγηση άδειας σε σταθμό ηλεκτροπαραγωγής με βάση τον λιγνίτη) πρέπει να θεωρηθεί ότι αποσκοπούν στον περιορισμό του πεδίου εφαρμογής των διορθωτικών μέτρων, η Επιτροπή επιθυμεί να υπογραμμίσει τα εξής: κατ' αρχήν, και δεδομένου ότι η γεωγραφική αγορά προμήθειας λιγνίτη δεν υπερβαίνει το εθνικό επίπεδο, τα διορθωτικά μέτρα θα πρέπει επίσης να αφορούν τα ελληνικά αποθέματα λιγνίτη. Αυτό δεν αποκλείει να ληφθούν υπόψη, κατά τον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής των διορθωτικών μέτρων, και άλλοι τρόποι προμήθειας λιγνίτη. Προκειμένου να είναι σε θέση να αντικαταστήσουν δικαιώματα εξόρυξης επί των κοιτασμάτων λιγνίτη που βρίσκονται στην Ελλάδα με εισαγωγές λιγνίτη, οι εισαγωγές αυτές θα πρέπει να είναι επαρκούς ποσότητας και ποιότητας, να έχουν ανταγωνιστικές τιμές και να εγγυώνται επαρκή ασφάλεια εφοδιασμού (ιδίως όσον αφορά τη διάρκεια της σύμβασης), ώστε οι επιχειρήσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας να είναι σε θέση να ανταγωνίζονται τη ΔΕΗ επί ίσοις όροις στη χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Οι πληροφορίες σχετικά με οποιεσδήποτε τέτοιες προμήθειες θα πρέπει να είναι αρκετά συγκεκριμένες ώστε να επιτρέπουν στην Επιτροπή να μειώσει – όπου χρειάζεται – το μερίδιο των εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων λιγνίτη στην Ελλάδα είτε ως ποσοστό είτε όσον αφορά τα συγκεκριμένα ορυχεία για τα οποία πρόκειται να προκηρυχθούν διαδικασίες διαγωνισμού (στις οποίες δεν θα έχει δικαίωμα συμμετοχής – κατ' αρχήν – η ΔΕΗ).
23. Ούτε από τις πληροφορίες που υπέβαλε η ΔΕΗ ούτε από τις πληροφορίες που διαθέτει η Επιτροπή προκύπτει ότι υφίστανται τέτοιες προμήθειες από το εξωτερικό και ότι πρέπει να περιοριστεί το πεδίο εφαρμογής των διορθωτικών μέτρων όπως αναφέρεται στην απόφαση του Μαρτίου 2008.
24. Η μόνη πληροφορία που υπέβαλε η ΔΕΗ αφορά άδεια που χορηγήθηκε στην Ήρων για λιγνιτικό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής – την πρώτη του είδους αυτού σε επιχείρηση διαφορετική από την ΔΕΗ. Η εν λόγω άδεια όντως χορηγήθηκε με απόφαση του

υπουργού Ανάπτυξης της 7ης Ιανουαρίου 2009¹⁷ βάσει γνωμοδότησης της ελληνικής Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας¹⁸. Η Επιτροπή επισημαίνει ωστόσο ότι η εν λόγω άδεια δεν επιβεβαιώνει καθ' εαυτή ότι προσφέρονται εισαγωγές λιγνίτη υπό όρους που θα τους επέτρεπαν να υποκαταστήσουν τα δικαιώματα εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων λιγνίτη που βρίσκονται στην Ελλάδα.

25. Η γνωμοδότηση της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας που εκδόθηκε στο πλαίσιο της χορήγησης αδειάς για τον σταθμό ηλεκτροπαραγωγής αναφέρει ότι πρόθεση της Ήρων είναι κατ' αρχάς να προμηθευτεί λιγνίτη από τα κοιτάσματα Αχλάδας και Βεύης. Όσον αφορά το τελευταίο αυτό κοιτάσμα, φαίνεται ότι αυτό ακριβώς αναμένει να εκμεταλλευθεί η Ήρων: σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της Ήρων που περιλαμβάνονται στη γνωμοδότηση της ΡΑΕ, η Τέρνα (η οποία ανήκει στον ίδιο όμιλο με την Ήρων¹⁹) είναι ο πλειοδότης στον διαγωνισμό για τα δικαιώματα εκμετάλλευσης του κοιτάσματος Βεύης²⁰. Η γνωμοδότηση της ΡΑΕ αναφέρει επίσης ότι οι ποσότητες λιγνίτη που απαιτούνται για την κάλυψη των ετήσιων αναγκών της μονάδας ηλεκτροπαραγωγής (περί τα 3 εκατ. τόνοι) θα μπορούσαν να εισαχθούν από το Κοσσυφοπέδιο όπως ορίζεται στο ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών 1244 της 10^{ης} Ιουνίου 1999 (εφεξής "Κοσσυφοπέδιο")²¹. Ωστόσο, μολονότι η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας θεωρεί τις εισαγωγές λιγνίτη ως πιθανή εναλλακτική πηγή έναντι του κοιτάσματος Βεύης, λαμβάνει υπόψη μόνον τα χαρακτηριστικά του τοπικού λιγνίτη στην αξιολόγηση των

¹⁷ Με αριθ. αναφοράς Α.Π.Δ5/ΗΛΓ/Φ28/31026/183Π.

¹⁸ Γνωμοδότηση ΡΑΕ 313/2008.

¹⁹ Η Τέρνα συμμετείχε στη διαδικασία διαγωνισμού για την παραχώρηση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης του κοιτάσματος Βεύης. Όπως εξηγείται στην υποσημείωση 88 της απόφασης του Μαρτίου 2008, η Τέρνα και η Ήρων είναι θυγατρικές του ίδιου ομίλου, ο οποίος ονομάζεται ΓΕΚ.

²⁰ Σύμφωνα με τη γνωμοδότηση της ΡΑΕ, το επιχειρηματικό σχέδιο της Ήρων φαίνεται ότι αποσκοπούσε στην κατασκευή σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας σε απόσταση 20 χλμ περίπου από το κοιτάσμα της Βεύης (βλ. ενότητα 1 και ενότητα 3 της γνωμοδότησης της ΡΑΕ, όπου αναφέρεται ότι ο σταθμός παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος προγραμματίζεται να κατασκευαστεί στην περιοχή της Βέγορας και ότι το ορυχείο της Βεύης απέχει περί τα 20 χλμ από εκεί). Αυτό είναι σύμφωνο με τη ανάλυση που πραγματοποίησε η Επιτροπή στην απόφαση της 5ης Μαρτίου 2008 όσον αφορά την εγγύτητα των λιγνιτικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής προς τα ορυχεία όπου παράγεται το καύσιμο (ο λιγνίτης) (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 12-13 της απόφασης της 5ης Μαρτίου 2008) και όσον αφορά το ίδιο το κοιτάσμα της Βεύης (αιτιολογική σκέψη 77 της απόφασης της 5ης Μαρτίου 2008).

²¹ Βλ. ενότητα 2 της γνωμοδότησης της ΡΑΕ.

τυχόν περιβαλλοντικών επιπτώσεων του σχεδίου²². Ως εκ τούτου, η ρεαλιστική πηγή εφοδιασμού του σταθμού ηλεκτροπαραγωγής είναι στην τρέχουσα φάση ο τοπικός λιγνίτης.

26. Οι πληροφορίες που υπέβαλε η Ήρων στην Επιτροπή επιβεβαιώνουν ότι έχει υπογράψει επιστολή προθέσεως (letter of intent) με την Kosovo Energy Corporation J.S.C. για την προμήθεια από το Κοσσυφοπέδιο ποσότητας 3 εκατ. τόνων λιγνίτη ετησίως. Κατ' αρχάς, η Επιτροπή σημειώνει τη διευκρίνιση της Ήρων ότι η επιστολή προθέσεως δεν έχει λάβει ακόμα επίσημη μορφή με τη σύναψη σύμβασης. Επιπλέον, το κείμενο της επιστολής προθέσεως δεν κάνει λόγο για συγκεκριμένη διάρκεια. Ως εκ τούτου, δεν υπάρχουν αποδείξεις ότι η προμήθεια λιγνίτη θα ήταν διαθέσιμη για περίοδο που θα εξασφάλιζε στην Ήρων επαρκή ασφάλεια εφοδιασμού. Η Ήρων αναφέρει επίσης ότι το κόστος του λιγνίτη από το Κοσσυφοπέδιο θα ήταν 30% υψηλότερο από το κόστος του λιγνίτη από την Ελλάδα (ιδίως λόγω του μεταφορικού κόστους²³), γεγονός που θα μείωνε την ανταγωνιστικότητα του σχεδιαζόμενου σταθμού ηλεκτροπαραγωγής. Μάλιστα, η Ήρων υποστηρίζει ότι η ανταγωνιστικότητα του σταθμού της θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την ολοκλήρωση της διαδικασίας διαγωνισμού για το κοίτασμα της Βεύης, δεδομένου ότι για την επιτυχία του σταθμού απαιτείται πρόσβαση σε επαρκείς ποσότητες λιγνίτη σε ανταγωνιστικές τιμές για περίοδο 15-20 ετών. Από τα στοιχεία αυτά καθίσταται προφανές ότι η Ήρων επιδιώκει - και σε ορισμένο βαθμό εξαρτάται από - την προμήθεια λιγνίτη από την περιοχή (από τα κοιτάσματα της Αχλάδας, της Βεγόρας και της Βεύης) και ενδέχεται να μη θέσει σε εφαρμογή το σχέδιό της εάν δεν μπορέσει να εξασφαλίσει αυτή την προμήθεια. Για τους λόγους αυτούς, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν πληρούνται οι όροι (όπως προσδιορίζονται ανωτέρω) ώστε να ληφθούν υπόψη οι εισαγωγές λιγνίτη για τον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής των αναγκαίων διορθωτικών μέτρων.

²² Βλ. ενότητα 9 της γνώμης της ΡΑΕ: «Κατόπιν συμφωνίας στα σημεία εξόρυξης των τοπικών λιγνιτωρυχείων θα ριφθούν στερεά απόβλητα, η τέφρα και το SO₂. Στην αίτηση αναφέρεται ότι η ποσότητα τέφρας θα ανέρχεται σε 0,367 t/Mwhe, χάρη στην καλή ποιότητα του τοπικού λιγνίτη.» (η υπογράμμιση προστέθηκε). Η γνώμη εξετάζει μόνον τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις του σταθμού ηλεκτροπαραγωγής με τον τοπικό λιγνίτη και δεν εξετάζει τον αντίκτυπο δυνητικών εισαγωγών λιγνίτη.

²³ Ο εισαγόμενος λιγνίτης θα έπρεπε να μεταφερθεί από ορυχείο που βρίσκεται σε απόσταση 300 χλμ. περίπου από τον σταθμό ηλεκτροπαραγωγής, γεγονός το οποίο είναι άνευ προηγουμένου για λιγνιτικό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής (βλ. αιτιολογική σκέψη 12 της απόφασης του Μαρτίου 2008) και συνεπάγεται πρόσθετο μεταφορικό κόστος, το οποίο, στην περίπτωση των εισαγωγών από το Κοσσυφοπέδιο, οφείλεται στην ανάγκη κατασκευής/βελτίωσης σιδηροδρομικής γραμμής μήκους 5-10 χλμ.

27. Κατά την άποψη της Επιτροπής, επομένως δεν έχει αποδειχθεί ότι οι ανταγωνιστές της ΔΕΗ θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν, μέσω εισαγωγών, προμήθεια, επαρκών ποσοτήτων λιγνίτη και σε τέτοιες τιμές, ώστε να περιορίσουν το πεδίο εφαρμογής των διορθωτικών μέτρων.
28. Με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή διατηρεί την αρχική άποψη που διατύπωσε στην απόφαση του Μαρτίου 2008, ότι το πεδίο εφαρμογής των διορθωτικών μέτρων που οφείλει να λάβει η Ελληνική Δημοκρατία πρέπει να είναι τέτοιο ώστε να εξασφαλίζεται ότι θα καταστούν διαθέσιμα στους ανταγωνιστές της ΔΕΗ αποθέματα λιγνίτη που αντιπροσωπεύουν το 40% περίπου των εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων λιγνίτη στην Ελλάδα.

Ποσότητες λιγνίτη που πρέπει να καταστούν διαθέσιμες

29. Σύμφωνα με πληροφορίες που διεβίβασαν στην Επιτροπή η ΔΕΗ και η Ελληνική Δημοκρατία στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας η οποία κατέληξε στην έκδοση της απόφασης του Μαρτίου 2008 και μεταγενέστερα, την εποχή της έκδοσης της εν λόγω απόφασης, η ΔΕΗ κατείχε δικαιώματα εκμετάλλευσης για 2000 εκατ. τόνους (mt) εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων. Αφετέρου, οντότητες διαφορετικές από την ΔΕΗ μπορούν δυνητικά να αποκτήσουν πρόσβαση σε 1255mt εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων: αυτό αντιστοιχεί στα δημόσια κοιτάσματα Δράμας (900mt), Ελασσόνας (169mt), Βεύης (94mt), Αχλάδας (70mt) και Αμυνταίου-Βεγόρας (15mt), καθώς και ενός μικρού ιδιωτικού ορυχείου (Σέρβια, 7mt). Μεταξύ αυτών, μόνον τα κοιτάσματα Αχλάδας και Σερβίων έχουν ήδη παραχωρηθεί σε οντότητες διαφορετικές από την ΔΕΗ, ενώ για το κοιτάσμα Βεύης η διαδικασία παραχώρησης δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί²⁴. Στη βάση αυτή, η Επιτροπή κρίνει ότι οι ανταγωνιστές της ΔΕΗ έχουν δυνατότητα πρόσβασης τουλάχιστον στο 38,5% (1255 mt επί συνόλου 3255 mt) του συνόλου των δυνητικά εκμεταλλεύσιμων κοιτασμάτων ελληνικού λιγνίτη.
30. Η Ελληνική Δημοκρατία αναφέρει ότι [0-1000 Mt] των κοιτασμάτων που ανήκουν σήμερα στην ΔΕΗ (τα κοιτάσματα του Ανατολικού Πεδίου, των Κομνηνών και του Προαστίου) είναι «αμφιβόλου οικονομικής εκμεταλλευσιμότητας» λόγω του υψηλού

²⁴ Βλ. απόφαση της 5ης Μαρτίου 2008, ιδίως αιτιολογικές σκέψεις 24 έως 43, και επιστολές του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Ανάπτυξης της Ελληνικής Δημοκρατίας προς την ΓΔ Ανταγωνισμού της 13^{ης} Ιουνίου και της 8^{ης} Αυγούστου αντίστοιχα.

κόστους που απαιτείται για την εκμετάλλευσή τους²⁵. Στην πράξη, σύμφωνα με την Ελληνική Δημοκρατία, τα κοιτάσματα αυτά απαιτούν περισσότερες εκσκαφές για την εξόρυξη της ίδιας ποσότητας λιγνίτη, καθώς τα υφιστάμενα ορυχεία της ΔΕΗ και το κοιτάσμα του Προαστίου αντιμετωπίζουν πρόσθετες δαπάνες (π.χ. κόστος απαλλοτριώσεων).

31. Η Επιτροπή δεν είναι σε θέση να επιβεβαιώσει την οικονομική εκμεταλλευσιμότητα των εν λόγω αποθεμάτων δεδομένου ότι αυτή εξαρτάται από την υποκειμενική αξιολόγηση από μέρος της ΔΕΗ βάσει μελλοντικών περιστάσεων και δαπανών. Φαίνεται ότι η Ελληνική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι εάν η εκτίμηση αυτή επαληθευτεί στο μέλλον, οι ανταγωνιστές της ΔΕΗ θα μπορούσαν θεωρητικά να αποκτήσουν πρόσβαση σε 1255 Mt επί συνόλου [2000 - 3000 Mt] εκμεταλλεύσιμων επί του παρόντος αποθεμάτων, πράγμα που σημαίνει ότι θα αποκτούσαν πρόσβαση σε αποθέματα που υπερβαίνουν το [40% - 50%] του συνόλου. Αυτό το συμπέρασμα, ωστόσο, βασίζεται σε εσφαλμένη παραδοχή, δεδομένου ότι κανείς δεν μπορεί να προβλέψει σήμερα εάν το υπόλοιπο των αποθεμάτων (1255 Mt), θα ήταν πλήρως διαθέσιμο για «οικονομική εκμετάλλευση». Είναι γεγονός ότι κατά την εκμετάλλευση λιγνίτη η «οικονομική εκμεταλλευσιμότητα» των κοιτασμάτων μπορεί να μειωθεί με την πρόοδο της εκμετάλλευσης ενός κοιτάσματος, όχι μόνον εξαιτίας εξωτερικών παραγόντων, αλλά και εξαιτίας του ίδιου του λιγνίτη. Τελικά, οι ισχυρισμοί όσον αφορά την αμφίβολη οικονομική εκμεταλλευσιμότητα μπορούν να ισχύουν εξίσου τόσο για τα κοιτάσματα που θα ανατεθούν μελλοντικά σε ανταγωνιστές όσο και για τα κοιτάσματα που επί του παρόντος εκμεταλλεύεται η ΔΕΗ.
32. Συμπερασματικά, δεν υπάρχει λόγος να θεωρηθεί ότι οι ανταγωνιστές θα βρεθούν σε περισσότερο πλεονεκτική θέση έναντι της ΔΕΗ εάν αποκτήσουν ουσιαστική δυνατότητα εκμετάλλευσης άνω του 40% των αποθεμάτων που θα μπορούσαν να θεωρηθούν οικονομικώς εκμεταλλεύσιμα. Δεδομένων των αστάθμητων παραγόντων που συνοδεύουν κάθε απόπειρα προσδιορισμού αυτού που θα μπορούσε να θεωρηθεί «οικονομικά αμφίβολη εκμετάλλευση», η Επιτροπή δεν θεωρεί σκόπιμο να αναθεωρήσει το μερίδιο των εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων που πρέπει να καταστούν διαθέσιμα σε ανταγωνιστές (ή το μερίδιο των αντίστοιχων αποθεμάτων που εκμεταλλεύεται η ΔΕΗ) όπως απαιτεί η απόφαση του Μαρτίου 2008 χρησιμοποιώντας

²⁵ Επιστολή της 8ης Αυγούστου 2008 του Γενικού Γραμματέα του ελληνικού Υπουργείου Ανάπτυξης στη ΓΔ Ανταγωνισμού.

ως σημείο αναφοράς μόνο τις ποσότητες αποδεδειγμένης οικονομικής εκμεταλλευσιμότητας, όπως φαίνεται να υποστηρίζει η Ελληνική Δημοκρατία.

Αποκλεισμός της ΔΕΗ

33. Περαιτέρω, η Επιτροπή θεωρεί ότι, προκειμένου να διασφαλισθεί ότι ένα μερίδιο ύψους 40% περίπου θα τεθεί στη διάθεση των ανταγωνιστών της ΔΕΗ, είναι απαραίτητο και αναλογικό να αποκλειστεί η ΔΕΗ από μελλοντικές αναθέσεις δικαιωμάτων εκμετάλλευσης από μέρους της Ελληνικής Δημοκρατίας για τα κοιτάσματα που αναφέρονται ανωτέρω στην αιτιολογική σκέψη 7 στοιχείο α).
34. Ο αποκλεισμός της ΔΕΗ από μελλοντικές παραχωρήσεις δικαιωμάτων εκμετάλλευσης θεωρείται απαραίτητος και αναλογικός δεδομένου ότι η περαιτέρω παραχώρηση δικαιωμάτων για κοιτάσματα στη ΔΕΗ θα επιδεινώσει την κατάσταση όσον αφορά την εκμετάλλευση λιγνίτη για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα²⁶. Αυτό θεωρείται το λιγότερο επιζήμιο για τη ΔΕΗ μέτρο, δεδομένου ότι με τον τρόπο αυτόν δεν θα ήταν απαραίτητο να γίνει νέα παραχώρηση δικαιωμάτων εκμετάλλευσης που ήδη βρίσκονται στην κατοχή της ΔΕΗ²⁷.
35. Η Ελληνική Δημοκρατία δήλωσε ότι λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσει ότι στις εν λόγω διαδικασίες παραχώρησης νέων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης η ΔΕΗ δεν θα αποκτήσει και/ή θα ωφεληθεί από ποσότητες λιγνίτη παραγόμενες με βάση τα εν λόγω δικαιώματα²⁸.
36. Οι διαδικασίες για την παραχώρηση νέων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης σε ανταγωνιστές της ΔΕΗ πρέπει, συνεπώς, να εξασφαλίζουν ότι η ΔΕΗ δεν θα αποκτήσει τα εν λόγω δικαιώματα εκμετάλλευσης παρά μόνον εφόσον δεν υποβληθεί άλλη αξιόπιστη προσφορά. Εναπόκειται στην Ελληνική Δημοκρατία να αποδείξει στην Επιτροπή ότι δεν υποβλήθηκε άλλη αξιόπιστη προσφορά. Εάν αυτό γίνει αποδεκτό από την Επιτροπή, η Ελληνική Δημοκρατία μπορεί να προβεί στην εξέταση προσφοράς της ΔΕΗ.

²⁶ Όσον αφορά την ανάγκη αποκλεισμού της ΔΕΗ από μελλοντικές αναθέσεις κοιτασμάτων, βλ. αιτιολογική σκέψη 205 της απόφασης του Μαρτίου 2008.

²⁷ Στην αιτιολογική σκέψη 248 της απόφασης της Επιτροπής της 5^{ης} Μαρτίου 2008, περιλαμβάνεται μη εξαντλητικός κατάλογος των μέτρων τα οποία μπορεί να λάβει η Ελληνική Δημοκρατία σωρευτικά ή χωριστά.

²⁸ Βλ. υποσημειώσεις 2 και 3 ανωτέρω.

Μέτρα για την αποφυγή της καταστρατήγησης της απόφασης

37. Δεδομένου ότι στόχος των διορθωτικών μέτρων που πρέπει να ληφθούν είναι να επιτραπεί στους ανταγωνιστές να ασκήσουν ανταγωνιστικές πιέσεις στη ΔΕΗ στη χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, θεωρείται αναγκαίο να ληφθούν μέτρα με τα οποία θα εξασφαλιστεί ότι ο λιγνίτης που θα εξορύξουν οι μελλοντικοί δικαιοδόχοι από τα κοιτάσματα Δράμας, Ελασσόνας και Βεγόρας θα χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανταγωνιστές της ΔΕΗ. Η Ελληνική Δημοκρατία προτίθεται, συνεπώς, να εξασφαλίσει ότι ο λιγνίτης αυτός δεν θα μπορεί να διατεθεί στη ΔΕΗ παρά μόνον εφόσον δεν υποβληθεί άλλη αξιόπιστη προσφορά για την αγορά του εξορυσσόμενου λιγνίτη. Ο όρος αυτός θα ισχύει επί όσο χρονικό διάστημα η ΔΕΗ κατέχει δικαιώματα εκμετάλλευσης για περισσότερο από το 60% του συνόλου των λιγνιτικών αποθεμάτων για τα οποία έχει εκδοθεί άδεια εκμετάλλευσης στην Ελλάδα.
38. Εναπόκειται στην Ελληνική Δημοκρατία να διαπιστώσει ότι δεν έχουν υποβληθεί αξιόπιστες προσφορές για την αγορά λιγνίτη προερχόμενου από τα αποθέματα αυτά ή να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η ΔΕΗ έπαυσε να κατέχει δικαιώματα εκμετάλλευσης για περισσότερο από το 60% των λιγνιτικών αποθεμάτων για τα οποία έχει εκδοθεί άδεια εκμετάλλευσης στην Ελλάδα.

Η διαδικασία παραχώρησης δικαιωμάτων εκμετάλλευσης επί του κοιτάσματος Βεύης

39. Το κοιτάσμα Βεύης αποτελεί αντικείμενο διαδικασίας παραχώρησης δικαιωμάτων η οποία δρομολογήθηκε πριν από την έκδοση της απόφασης του Μαρτίου 2008. Η Επιτροπή πληροφορήθηκε από την Ελληνική Δημοκρατία ότι στο μεταξύ η ΔΕΗ απέσυρε την προσφορά που είχε υποβάλει σε αυτή τη διαδικασία διαγωνισμού²⁹. Δεδομένων αυτών των εξελίξεων, δεν είναι κατ' αρχήν αναγκαίο να λάβει η ελληνική κυβέρνηση συγκεκριμένα μέτρα όσον αφορά την παραχώρηση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης επί του κοιτάσματος της Βεύης.

²⁹ Επιστολή του Γενικού Γραμματέα του ελληνικού Υπουργείου Ανάπτυξης της 8ης Αυγούστου 2008 προς τη ΓΔ Ανταγωνισμού.

40. Εάν για οιονδήποτε λόγο η Ελληνική Δημοκρατία διοργανώσει νέα διαδικασία παραχώρησης για το μέρος του κοιτάσματος Βεύης που αποτελεί αντικείμενο της υπό εξέλιξη διαδικασίας παραχώρησης, η Ελληνική Δημοκρατία διευκρίνισε ότι οι όροι που εξηγούνται ανωτέρω σχετικά με (i) τον αποκλεισμό της ΔΕΗ από τη συμμετοχή σε διαδικασία παραχώρησης και (ii) τον αποκλεισμό της ΔΕΗ από την αγορά των ποσοτήτων λιγνίτη που θα εξορυχθούν από τον νέο κάτοχο δικαιωμάτων εκμετάλλευσης εκτός εάν δεν υποβληθεί άλλη αξιόπιστη προσφορά αγοράς, και για όσο χρονικό διάστημα η ΔΕΗ κατέχει δικαιώματα εκμετάλλευσης που καλύπτουν περισσότερο από το 60% του συνόλου των αποθεμάτων, ισχύουν και για τη διαδικασία παραχώρησης δικαιωμάτων εκμετάλλευσης του κοιτάσματος Βεύης³⁰.

Χρονικό πλαίσιο εφαρμογής των διορθωτικών μέτρων

41. Η Επιτροπή θεωρεί ότι τα διορθωτικά μέτρα πρέπει να εφαρμοσθούν και να τεθούν σε ισχύ το συντομότερο δυνατό από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης.

42. Η Ελληνική Δημοκρατία ανέφερε ότι για τα κοιτάσματα Δράμας και Ελασσόνας η διαδικασία διαγωνισμού μπορεί να διαρκέσει έως και έξι μήνες³¹. Δεδομένου ότι θα ήταν απαραίτητο να ληφθεί υπόψη μια περίοδος προετοιμασίας των σχετικών εγγράφων που διέπουν τις εν λόγω διαδικασίες διαγωνισμού, κρίνεται σκόπιμο να χορηγηθεί στην Ελληνική Δημοκρατία περαιτέρω διάστημα 6 μηνών για την προκήρυξη των διαγωνισμών σχετικά με τα ορυχεία αυτά. Πράγματι, τον Οκτώβριο του 2008 η Ελληνική Δημοκρατία ανέφερε ότι άρχισε την προπαρασκευή διαδικασιών παραχώρησης δικαιωμάτων εκμετάλλευσης για τα δύο αυτά κοιτάσματα και ότι προέβλεπε τη δρομολόγηση της διαδικασίας υποβολής προσφορών πριν από τα τέλη του 2009³².

³⁰ Επιστολή του Γενικού Γραμματέα του ελληνικού Υπουργείου Ανάπτυξης της 12ης Δεκεμβρίου 2008 προς τη ΓΔ Ανταγωνισμού.

³¹ Επιστολή του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Ανάπτυξης της Ελληνικής Δημοκρατίας προς την ΓΔ Ανταγωνισμού της 13ης Ιουνίου 2008 σημεία 3.2 και 3.3.

³² Επιστολή του υπουργού Ανάπτυξης της Ελληνικής Δημοκρατίας προς την Επιτροπή της 13^{ης} Οκτωβρίου 2008, σημείο γ), πρώτη παράγραφος.

43. Η Επιτροπή θεωρεί συνεπώς ότι ένα λογικό χρονικό πλαίσιο για την παραχώρηση των δικαιωμάτων εξόρυξης επί των κοιτασμάτων της Δράμας και της Ελασσόνας είναι 6 μήνες από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης όσον αφορά την προκήρυξη της διαδικασίας διαγωνισμού και 12 μήνες από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης όσον αφορά την παραχώρηση των δικαιωμάτων εξόρυξης.
44. Η Ελληνική Δημοκρατία ανέφερε³³ ότι θα διοργανώσει και διαδικασία παραχώρησης δικαιωμάτων επί του κοιτάσματος Βεγόρας εφόσον εκδηλωθεί ενδιαφέρον στην αγορά και ότι θα διερευνήσει κατά πόσον υπάρχει τέτοιο ενδιαφέρον. Ελλείψει άλλων περισσότερο συγκεκριμένων πληροφοριών για την υπόψη διαδικασία, κρίνεται κατάλληλο να ισχύσουν και στην περίπτωση της χορήγησης δικαιωμάτων εκμετάλλευσης επί του κοιτάσματος Βεγόρας τα ίδια χρονικά πλαίσια που ίσχυσαν για τα κοιτάσματα Δράμας και Ελασσόνας.
45. Στην απάντηση που υπέβαλε στις 18 Μαρτίου 2009, η Ελληνική Δημοκρατία ζήτησε από την Επιτροπή να υιοθετήσει ένα ευέλικτο χρονοδιάγραμμα για την ολοκλήρωση της διαδικασίας παραχώρησης δικαιωμάτων εκμετάλλευσης για κοιτάσματα που δεν βρίσκονται επί του παρόντος υπό τον έλεγχο της ΔΕΗ, ιδίως όσον αφορά τα κοιτάσματα Δράμας και Ελασσόνας, λόγω των ιδιαιτεροτήτων που παρουσιάζει το κάθε κοιτάσμα για το οποίο προτίθεται να χορηγήσει δικαιώματα εκμετάλλευσης. Δεδομένου ότι στις επιστολές που έστειλε το 2008 η Ελληνική Δημοκρατία είχε αναφέρει ότι κανονική διαδικασία παραχώρησης δικαιωμάτων μπορούσε να επιτευχθεί εντός των προαναφερόμενων χρονικών πλαισίων, το αίτημα της Ελληνικής Δημοκρατίας φαίνεται ότι αφορά την πιθανότητα καθυστερήσεων λόγω απρόβλεπτων περιστάσεων που δεν μπορεί να ελέγξει η Ελληνική Δημοκρατία.
46. Η Επιτροπή συνεπώς κρίνει ότι είναι αναγκαίο και αναλογικό να καταστούν τα σχετικά μέτρα δεσμευτικά εντός των προαναφερόμενων χρονικών πλαισίων. Ταυτόχρονα, όμως, πρέπει να δοθεί στην Ελληνική Δημοκρατία η δυνατότητα να υποβάλει δεόντως αιτιολογημένο αίτημα παράτασης, εφόσον αυτό καταστεί αναγκαίο λόγω απρόβλεπτων περιστάσεων που δεν μπορεί να ελέγξει η Ελληνική Δημοκρατία.

³³ Επιστολή του υπουργού Ανάπτυξης της Ελληνικής Δημοκρατίας προς την Επιτροπή της 13^{ης} Οκτωβρίου 2008, σημείο δ).

47. Όσον αφορά το κοίτασμα της Βεύης, η Ελληνική Δημοκρατία ανέφερε ότι θα μπορούσε να ολοκληρώσει χωρίς καθυστέρηση τη διαδικασία διαγωνισμού. Ως εκ τούτου, κρίνεται σκόπιμο να καταστεί δεσμευτική η παραχώρηση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης επί του κοιτάσματος αυτού εντός του ίδιου χρονικού πλαισίου με αυτό που προβλέπεται για τα άλλα κοιτάσματα, δηλ. εντός έξι μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης της απόφασης. Η τρέχουσα διαδικασία παραχώρησης δικαιωμάτων ενδέχεται να ακυρωθεί για λόγους που δεν μπορεί να ελέγξει η ελληνική κυβέρνηση. Σε τέτοια περίπτωση, οι προθεσμίες των 6 και των 12 μηνών αντιστοίχως θα ισχύουν και για το κοίτασμα της Βεύης και θα αρχίσουν να υπολογίζονται από την ημερομηνία της οριστικής ακύρωσης και/ή ματαίωσης της διαδικασίας που είχε ήδη αρχίσει κατά την έκδοση της απόφασης της Επιτροπής της 5ης Μαρτίου 2008.

48. Τέλος, η Επιτροπή σημειώνει την κατάργηση της νομοθετικής διάταξης που επέτρεπε στο ελληνικό Δημόσιο να παραχωρήσει στη ΔΕΗ αποκλειστικά δικαιώματα εξόρυξης (πβλ. αιτιολογική σκέψη 7 παράγραφος δ)).

Μεταβατικά μέτρα

49. Η Επιτροπή θεωρεί ότι με τη θέσπιση των μέτρων που αναφέρονται ανωτέρω, η Ελληνική Δημοκρατία θα έχει λάβει όλα τα μέτρα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της για να εξασφαλίσει τη συμμόρφωση με την απόφαση του Μαρτίου 2008. Οι υπόλοιπες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα σε ανταγωνιστές να ανταγωνιστούν τη ΔΕΗ στη χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας χρησιμοποιώντας ηλεκτροπαραγωγή με καύση λιγνίτη (όπως π.χ. αγορά γης, έργα, κατασκευή ηλεκτροπαραγωγικών σταθμών) εξαρτώνται από τρίτα μέρη και όχι από την Ελληνική Δημοκρατία. Δεδομένου ότι το χρονικό πλαίσιο της διαδικασίας αδειοδότησης για δικαιώματα εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων είναι σχετικά περιορισμένο (ένα έτος)³⁴, η Επιτροπή δεν θεωρεί αναγκαία την επιβολή μεταβατικών μέτρων στο στάδιο αυτό.

5. Συμπέρασμα

³⁴ Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 41 -43 ανωτέρω.

50. Η Επιτροπή θεωρεί συνεπώς ότι τα μέτρα που αναφέρονται ανωτέρω στην αιτιολογική σκέψη 7 είναι αναγκαία και αναλογικά για την εξάλειψη των επιπτώσεων της παράβασης.

51. Η Επιτροπή υπενθυμίζει τη γενική υποχρέωση που προβλέπει η απόφαση του Μαρτίου 2008, σύμφωνα με την οποία η Ελληνική Δημοκρατία οφείλει να απόσχει από τη λήψη μέτρων τα οποία ενδέχεται να επιδεινώσουν την κατάσταση.

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Προκειμένου να αρθούν οι δυσμενείς για τον ανταγωνισμό συνέπειες των κρατικών μέτρων που διαπιστώνει η Επιτροπή στην απόφαση της 5ης Μαρτίου 2008, η Ελληνική Δημοκρατία λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα ώστε:

- (α) να χορηγήσει δικαιώματα εκμετάλλευσης επί των κοιτασμάτων Δράμας, Ελασσόνας, Βεύης και Βεγόρας μέσω διαγωνισμών σε άλλες επιχειρήσεις, πλην της ΔΕΗ, εκτός εάν δεν υποβληθεί άλλη αξιόπιστη προσφορά,
- (β) να απαγορεύσει στους κατόχους δικαιωμάτων εκμετάλλευσης επί των κοιτασμάτων της Δράμας, της Ελασσόνας και της Βεγόρας να πωλούν τον εξορυσσόμενο λιγνίτη στη ΔΕΗ, εκτός εάν δεν υπάρχει άλλη αξιόπιστη προσφορά αγοράς των ποσοτήτων, και για όσο χρονικό διάστημα η ΔΕΗ κατέχει δικαιώματα εκμετάλλευσης για περισσότερο από το 60% του συνόλου των αποθεμάτων λιγνίτη για τα οποία έχει εκδοθεί άδεια εκμετάλλευσης στην Ελλάδα,
- (γ) να διοργανώσει νέα διαδικασία παραχώρησης σε περίπτωση ακύρωσης της υπό εξέλιξη διαδικασίας παραχώρησης δικαιωμάτων επί του κοιτάσματος Βεύης. Κατά την εν λόγω διαδικασία, δεν πρόκειται να ληφθεί υπόψη ενδεχόμενη προσφορά της ΔΕΗ, εκτός εάν δεν υποβληθεί άλλη αξιόπιστη προσφορά, και θα απαγορεύεται στον κάτοχο του δικαιώματος να πωλεί τον εξορυσσόμενο λιγνίτη στη ΔΕΗ, εκτός εάν δεν υποβληθεί άλλη αξιόπιστη προσφορά αγοράς, και για όσο χρονικό διάστημα η ΔΕΗ κατέχει δικαιώματα εκμετάλλευσης για

περισσότερο από το 60% του συνόλου των αποθεμάτων λιγνίτη για τα οποία έχει εκδοθεί άδεια εκμετάλλευσης στην Ελλάδα.

Σε περίπτωση που η Ελληνική Δημοκρατία θεωρήσει ότι δεν έχει υποβληθεί αξιόπιστη προσφορά και προτίθεται να παραχωρήσει τα δικαιώματα εκμετάλλευσης στη ΔΕΗ, πρέπει να υποβάλει τη σχετική πρόταση προς έγκριση στην Επιτροπή.

Άρθρο 2

1. Οι διαδικασίες διαγωνισμού που αποβλέπουν στην υλοποίηση των μέτρων τα οποία αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος α) προκηρύσσονται και τίθενται σε εφαρμογή το συντομότερο δυνατόν και το αργότερο εντός 6 μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης, τα δε δικαιώματα εκμετάλλευσης χορηγούνται πραγματικά στους επιτυχόντες υποψηφίους το αργότερο εντός 12 μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης.

2. Οι προθεσμίες των 6 και των 12 μηνών αντιστοίχως, ισχύουν και για το κοίτασμα Βεύης εφόσον προκηρυχθεί νέα διαδικασία παραχώρησης δικαιωμάτων εκμετάλλευσης του κοιτάσματος αυτού και εφαρμόζονται από την ημερομηνία της οριστικής ματαίωσης και/ή ακύρωσης της διαδικασίας που ήταν εν εξελίξει όταν είχε εκδοθεί η απόφαση της 5ης Μαρτίου 2008.

3. Η Ελληνική Δημοκρατία υποβάλλει ανά τρίμηνο έκθεση στην Επιτροπή για τις ενέργειες που έχει αναλάβει για την εφαρμογή των μέτρων που περιγράφονται στο άρθρο 1. Αυτή η υποχρέωση υποβολής έκθεσης παραμένει σε ισχύ έως την πλήρη εφαρμογή των μέτρων που περιγράφονται στο άρθρο 1.

4. Σε περίπτωση αδυναμίας της Ελληνικής Δημοκρατίας να τηρήσει τις προθεσμίες που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 του παρόντος άρθρου, ιδίως λόγω απρόβλεπτων περιστάσεων που δεν μπορεί να ελέγξει η Ελληνική Δημοκρατία, η Ελληνική Δημοκρατία υποβάλλει στην Επιτροπή αμελλητί αιτιολογημένο αίτημα παράτασης των αντίστοιχων προθεσμιών. Λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις περιστάσεις που συνδέονται με το εν λόγω αίτημα, η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να χορηγήσει εύλογη παράταση.

Άρθρο 3

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην Ελληνική Δημοκρατία.

Βρυξέλλες,

Για την Επιτροπή

Neelie Kroes

Μέλος της Επιτροπής